

5

Openbare Jenaplanschool **de Petteflet**, Groningen

Data als bevestiging van de intuïtie van leraren

Samenvatting

Bij een Jenaplanschool bestaat enige weerstand tegen data. Het onderwijs is niet datagestuurd; data bevestigen wat de leerkrachten al aanvoelen. Wel worden het Cito Leerlingvolgsysteem en de Eindtoets gehanteerd.

Op de Petteflet was in eerste instantie de samenwerking tussen voorschool, onder-, midden- en bovenbouw het belangrijkste aandachtspunt. Inmiddels is de communicatie binnen het team en de motivatie verbeterd. Daarnaast is het team bijgeschoold op de inhoud van het Jenaplan-onderwijs. Onderdelen van deze scholing waren onder meer klassenmanagement, kringen en wereldoriëntatie. Wereldoriëntatie is het hart van deze school. Taal en rekenen zijn hiervoor ondersteunend.

De laatste drie jaar verzamelt de school gericht data. Daaruit blijkt onder meer dat het lees-onderwijs in de groepen 2 en 3 niet op niveau was. Daarom zijn tussendoelen ingevoerd en is er extra aanbod ontwikkeld. Ook in groep 4/5 was sprake van een langzame ontwikkeling. Daarom zijn de leesmomenten bewuster en op school-niveau gepland. De opbrengsten zijn daardoor verbeterd.

Parallel aan de onderwijsinhoudelijke ontwikkeling vond verdere professionalisering van het management plaats. Nu functioneert er een onderwijsinhoudelijk managementteam met vertegenwoordigers uit elke bouw. Zo zijn er dwarsverbanden ontstaan en worden thema's uitgewisseld. ■

“Datagestuurd Jenaplanonderwijs”
Bram van der Linden, directeur

***Toetsen geven de stand van zaken
weer na een periode, het echte
werk ligt daarvoor.***

De laatste drie jaar zijn we begonnen met het gericht verzamelen van data om die gezamenlijk met het team te analyseren. Daarvoor gebruikten we wel data, maar alleen voor de analyse van individuele kinderen. Ons onderwijs is niet datagestuurd; data bevestigen hier wat we al aanvoelen. Het bestuur heeft ooit besloten om het Cito Leerlingvolgsysteem en de Eindtoets in te voeren. Maar bij een Jenplanschool heerst enige weerstand tegen data.

We doen alleen het verplichte deel en leggen heel goed uit wat we daarmee doen. De Cito Eindtoets is bij ons het tweede gegeven voor de overgang naar het voortgezet onderwijs, het eerste is het oordeel van de leerkracht. We praten nu veel over toetsen, maar voor het verzamelen van echte data moet je gewoon veel meer observeren en directe feedback geven. Ik zie de trend al aankomen dat we met elkaar meer gaan kijken naar de zachtere kant. Die bereid ik al voor, maar wel met behoud van de hardere kant.

Vakmanschap

We maken met het zorgteam, dat zijn de directeur, de intern begeleider en de remedial teacher, analyses op groeps- en schoolniveau,

die we daarna met het team bespreken. In de groepen 2 en 3 begon het lezen pas laat op gang te komen. De ontwikkelcurve liep vreemd. Data wezen erop dat het fonemisch bewustzijn, onder meer letterherkenning, onvoldoende was ontwikkeld. Toen hebben we tussendoelen ingevoerd en extra aanbod ontwikkeld dat we in onze Jenaplan-activiteiten hebben verweven. We zagen ook een langzame ontwikkeling in groep 4/5. We vroegen ons af welke tijd we echt aan lezen besteden. We hebben de leesmomen bewuster en op schoolniveau gepland. Nu hebben we meer leestijd, maar ook meer

Goed onderwijs geven kost altijd veel tijd.

kwaliteit. Het leuke is dat leerkrachten de opbrengsten direct zelf zien. Dat prikkelt hun vakmanschap. Een leraar die constateert dat een groep achterblijft ten opzichte van andere groepen stelt haar onderwijsaanbod tussentijds bij. Mensen zijn veel bewuster geworden van hun eigen onderwijsaanbod, zien meer natuurlijke oefenmogelijkheden en hebben nu simpele instrumenten tot hun beschikking om hun onderwijs beter in te richten.

Communicatie

Toen ik hier zeven jaar geleden kwam was ons belangrijkste aandachtspunt de samenwerking. Er was nauwelijks uitwisseling tussen de voorschool, onder-, midden- en bovenbouw. Er was te weinig begrip en waardering voor elkaar. De onder- en bovenbouw zijn in het schoolgebouw ook echt fysiek gescheiden.

Als eerste stap koos ik ervoor om de communicatie binnen het team en de motivatie aan te pakken. Voor welk doel ga je samen? Wat voor gezamenlijke visie heb je als school? Dat je als mens mag verschillen is een belangrijk uitgangspunt van Jenaplan: je hoeft niet allemaal hetzelfde te zijn. Een extern bureau heeft onderzoek gedaan naar de stand van zaken en de resultaten gekoppeld aan competenties die je nodig hebt voor het Jenaplanonderwijs. Enkele leraren hebben afscheid genomen en we hebben nieuwe mensen aangetrokken die een Jenaplan-certificaat hadden. Vervolgens zijn we met het

hele team een communicatietraject ingegaan, waarbij we leerden om elkaar positieve feedback te geven. En leerkrachten vormden duo's in de vorm van maatjes. De maatjes gingen regelmatig om de tafel, bespraken incidenten en wisselden beelden uit over persoonlijke zaken. Er kwam een cultuur van *Let's make things better* en iedereen voelde zich ook verantwoordelijk voor de schoolorganisatie.

Uniforme regels

Als tweede stap is het hele team bijgeschoold op de inhoud van het Jenaplanonderwijs.

Onderdelen van deze scholing waren onder meer klassenmanagement, kringen, wereldoriëntatie en discussiebijeenkomsten met kleine groepjes leerkrachten. We hebben onze eigen werkwijze opgeschreven en vastgelegd met uniforme regels. Elke groep heeft een groepsmap, die op dezelfde wijze is ingericht met dezelfde thema's. In de map zit een onderdeel observeren en registreren, bijvoorbeeld: hoe vaak vertelt een kind wat in de kring? Leerkrachten gaan zo meer kijken naar het kind zelf. Die observaties worden gebruikt voor de voorbereiding van de volgende dag. We vinden het belangrijker om de les goed voor te bereiden dan om veel te corrigeren. Dat betekent observeren, maar er ook wat mee doen.

Uitgaan van verschillen

Verschillende onderwijskundige aanpakken passen heel goed in het Jenaplanonderwijs. Omdat uitgaan van verschillen een basisprincipe binnen Jenaplan is, hebben we bewust voor combinatiegroepen gekozen. Daarnaast werken wij in kringen. Veel talige oefeningen passen hier op een natuurlijke wijze in. Er zijn drie combigroepen 2/3. De leerkrachten van de »

combigroepen overleggen veel met elkaar over de doorgaande leerlijn en het plannen van de instructietijd. Het kost wel tijd, er is een hoge werkdruk. We hebben een gemengd team, waarin de jongere leerkrachten meer experimenteren en de ouderen zeggen: automatiseren is en blijft belangrijk. Het 'samen doen' zit in de ethiek van dit lerarenkorps, maar ook in de Jenaplanaanpak: ergens samen voor staan. De teamscholing heeft dat versterkt.

Management professionaliseren

Parallel aan de onderwijsinhoudelijke ontwikkeling hebben we het management verder geprofessionaliseerd. Ik heb een onderwijsinhoudelijk managementteam opgericht met iemand uit elke bouw. Dat betekent dat er dwarsverbanden zijn ontstaan en er thema's zijn uitgewisseld. We hebben het afgelopen jaar met het bestuur een schoolplanperiode afgesproken waarin we de nieuwe schoolontwikkelingen hebben vastgelegd in een managementcontract. Voor mij is dat contract een plannings- en verantwoordingsinstrument. Op deze wijze kan ik planmatig kleine stappen zetten. Ik geloof in kleine stappen. In het begin was er wel weerstand, maar ik heb gezegd: als je meegaat, dan doen we dat in jouw tempo. Ga je niet mee, dan nemen we afscheid.

Geen smoezen

De managementcultuur zit hem ook in de manier van managen. Helderheid in wat je wil, geen zwamverhalen of smoezen. Ook eerlijk zijn wat je wil laten zien. Ouders hoeven hier geen gelijke viering te zien maar wel de beleving, daar gaat het om. We hebben hoog opgeleide ouders die zeer hoge verwachtingen hebben op zowel cognitief als creatief vlak. Ze spreken ons aan op het resultaat, zeker bij zorgleerlingen. Wij zijn daarover ook helder: dat kunnen we extra aanbieden, maar dat niet. Ouders hebben hier een grote betrokkenheid, er zijn veel vrijwilligers, we doen nooit een vergeefs beroep op hen. We hebben kleine pakketten memoriseren en automatiseren en deze worden structureel geoefend met vier of vijf leesouders per groep. Dat doen we van half negen tot negen uur, daar hebben we in het rooster rekening mee gehouden. We geven ook brieven mee aan

ouders over de manier waarop er moet worden geschreven en welke schrijffletters we gebruiken.

Leesopbrengsten verbeterd

Opbrengstgericht werken werkt. De leesopbrengsten in de 3 groepen 2/3 zijn echt verbeterd. Er is wat te vieren. We zijn als team goed geworden in het registreren. Het wordt straks leuk om te zien wat deze groepen in groep 4/5 gaan doen. Ook daar verhogen we de leestijd, terwijl ze al op een hoger niveau binnenkomen. We verwachten een dubbele verbetering. Op de Cito Eindtoets scoren we de afgelopen jaren bovengemiddeld.

Ouders de deur uit zetten

Ik heb ervaren dat het vaak simpele dingen zijn die veel opleveren. Ouders op tijd de deur uit zetten. Alle methoden binnen de cyclus vervangen. Goede werkopdrachten geven. Leeskilometers aan het begin van de ochtend. Er waren ook snel kleine lichtjes. En handhaven wat je belangrijk heb gevonden, want in het onderwijs verwateren dingen snel. Dit vind ik zelf de leukste processen als schooldirecteur. Er zijn dingen mogelijk, dat voel je. Er is veel vakmanschap op basis van ervaring, met hart en ziel onderwijs aanbieden. Mensen met een kritische blik." ■

Presentatiekast

“Wereldoriëntatie als hart van de school”

Hanneke Venema, lerares in de bovenbouw, groep 6/7/8

Als je het er niet in stampt, dan doe je kinderen tekort.

“W

e noemen de groep 6/7/8 een stamgroep. Het is een totale groep, waarbij we gebruik maken van elkaars talenten. Elke leerling leert dan in een groep de jongste, middelste en oudste te zijn. Het heet geen combinatiegroep, want taal en rekenen doen we in jaargroepen met een methode. We werken in thema's - bijvoorbeeld Romeinen - en met veel samenwerking en opdrachten die iedereen op eigen niveau kan maken. Wereldoriëntatie is het hart van deze school. Taal en rekenen zijn hier ondersteunend voor. Uit de taalmethoden hebben we dat gehaald waarvan wij vinden dat leerlingen dat later nodig hebben. Dat betekent niet dat we minder aandacht aan taal besteden! Lezen is heel erg belangrijk. Het »

Gelamineerde tekeningen

technisch en begrijpend lezen heb je gewoon nodig voor het vervolgonderwijs op deze school en daar investeren we extra in. We zijn ons ook bewust van het feit dat je moet trainen en herhalen. Als je het er niet in stampt, dan doe je kinderen tekort.

Zelfstandig

Leerlingen leren vanaf de onderbouw zelfstandig te zijn. Dat kan alleen maar door goed klassenmanagement. Alles in de klas is gelabeld, zodat kinderen zelf dingen kunnen vinden. Kinderen krijgen veel vrijheid en vertrouwen, maar binnen een strakke structuur. Ze vragen ook veel aan elkaar. Kinderen nemen een verantwoordelijkheid voor elkaar. Laatst zijn we naar een concert gegaan. Dat hebben we heel goed voorbereid, onze kinderen voelden zich duidelijk verantwoordelijk voor alle leerlingen van de bovenbouw.

Thema's

Wij doen aan verhalend ontwerpen via thema's als 'productieprocessen'. Dan praten we bijvoorbeeld over fairtrade. Leerlingen maken een wereldreiziger, geven hem een naam, bedenken waar hij al is geweest - daarbij gebruiken ze de wereldkaart - en tekenen de foto's die hij heeft gemaakt. De kwaliteit van je onderwijs zit hem erin dat je vooraf goed bedenkt wat zij moeten weten en welke leerervaringen ze nodig hebben. We hebben nu alle thema's goed op papier gezet en in een driejarig schema uitgewerkt. Naast onze thema's hebben we vanaf de middenbouw een open blokperiode

Wereldoriëntatiebakken

wereldoriëntatie. Allemaal bakken waaruit kinderen zelf kunnen pakken, want deze opdrachten zijn allemaal zinvol en er zitten opdrachten in voor alle leerstijlen. Zelfs de grootste belhamels zijn geïnteresseerd in onze wereldoriëntatie. En heb je ze betrokken, dan leren leerlingen het beste. Het werk van de leerlingen doet er ook echt toe: alles wordt tentoongesteld. We lamineren de tekeningen, zodat het er echt mooi uitziet en we hebben grote presentatiekasten.

Jenaplanactiviteiten

We vertalen de nieuwe methoden zelf in echte Jenaplanactiviteiten. Voor vijf bovenbouwgroepen hebben we zeven leerkrachten. Er zitten denkers en doeners bij, een goede mix om zo te werken. We hebben per bouw een trekker. Zodra er een nieuwe leraar komt krijgt hij een maatje. Als er iets veranderd moet worden - bijvoorbeeld de taalmethode - dan zijn er altijd drie of vier mensen die dit gaan veranderen. Het zijn niet altijd dezelfde en we staan er samen voor." ■

“De driehoek leerkracht – ouder – leerling”
Berthy Joling, intern begeleider

Opbrengstgericht kijken is vooral kijken: Wat hebben deze kinderen nodig?

“H et gaat mij er niet om wat wij voor opbrengsten hebben, maar om wat voor opbrengsten de leerlingen nodig hebben. Opbrengstgericht kijken is niet alleen kijken naar toetsen maar vooral kijken: Wat hebben deze kinderen nodig? De resultaten wezen uit dat de leerlingen bij ons tekort kwamen in de groep 3/4. Daarom hebben we in de 2/3 groep veel meer aandacht besteed aan lezen. Start bij je klanten. Wat voor soort kinderen heb je? Hoe worden ze opgevoed? Daarop pas je de vorm en organisatie van je schoolstructuur aan. We analyseren jaarlijks of onze populatie is veranderd.

Meten

Ik zoek uit welke kinderen extra aandacht nodig hebben. Kinderen van groep 3 naar 4 kunnen veel veranderen in de zomervakantie. Vooral de zwakke leerlingen gaan in zes weken hard achteruit. Het Cito Leerlingvolgsysteem toetst pas in oktober, ik ga ze daarom in augustus allemaal al in kaart brengen. Na de herfstvakantie meet ik opnieuw en gaan we weer bijstellen.

Met de ouders van zwakke leerlingen heb ik voor de vakantie altijd een gesprek om uit te leggen dat ze moeten blijven lezen. Ik geef hun tips mee hoe ze hun kind kunnen begeleiden. Voorzeggen en meelesen is erg belangrijk.

Ouders

We doen alles met de ouders in de driehoek leerkracht - ouder - leerling. Als er iets is met een leerling dan gaan we zitten. Herkennen jullie dit? Hoe lossen jullie het op? Wat kunnen jullie van ons verwachten? Helder zijn over de verwachtingen, dat zorgt voor goedgestroomde energie. Ik doe niets zonder de ouders, ik hou het altijd open. Ook als er echt iets is. Ik meld bijvoorbeeld dat »

een kind niet fris ruikt. Er is ook eens een melding geweest bij het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling. Daarover blijf ik met de ouders in gesprek. Ouders letten bij ons erg op de opbrengsten, zowel individuele ouders als de medezeggenschapsraad. Ouders zagen het belang van meer aandacht voor het lezen. Nu gaan we meer verrijken vanwege hun vraag. Het pestprotocol hebben zij ook voorgesteld.

Oefenen

Ik vind ouderhulp goed, maar wel begeleid door de leerkracht: recht zitten, boekje plat houden, memoriseren. Leerlingen die moeite hebben met spelling krijgen alle woordpakketten mee om thuis met de ouders te oefenen. Er zit een instructie bij hoe de school de spellingsregels hanteert.

Overdracht

Op een Jenaplanschool zit je met veel kinderen van verschillende leeftijden in een bouw. In de bovenbouw hebben we vijf groepen, die allemaal bestaan uit een stamgroep 6/7/8. We willen zoals in een gezin verschillende leeftijden bij elkaar, de maatschappij in de klas. Zo krijg je heel veel heterogeniteit. In de bouw móet je samenwerken en word je geconfronteerd met de afspraken die je met elkaar hebt gemaakt. Het stelt wel eisen aan de overdracht, die is geheel vastgelegd. We hebben voor groep 1 een blad gevonden, het beslissingsblad, om bij de overgang te gebruiken. Als we verlengen, dan maken wij standaard een handelingsplan: waar ga je extra op inzetten om in het volgend jaar de opbrengsten van de verlenging te verhogen? We hebben dit jaar de groeps-handelingsplannen ingevoerd. Dat hebben we eerst met elkaar geoefend. Ook hebben we afspraken gemaakt over verplicht planmatig werken met groepsplannen als er externen bij betrokken zijn of als er wordt verlengd. Dat is ook opbrengstgericht.

Welbevinden

Het welbevinden van de leerling en de leerkracht staat bij ons voorop, dat is het bespreekpunt. We moeten met z'n allen lol hebben en niet verzuipen. Dus we moeten het makkelijker voor elkaar maken. En zorgen dat alles wat op je afkomt behapbaar is. Ik ben als intern begeleider echt ondersteunend en dat wil ik ook zijn." ■

TIPS OM MORGEN MEE TE BEGINNEN!

1. Zorg voor het welbevinden van leerlingen, collega's en ouders
2. Ga uit van het beste in / bij je collega's, leerlingen en ouders
3. Spreek verwachtingen uit!
4. Kijk naar de klanten van de school en baseer daar je plan op
5. Maak keuzes. Kies, werk uit en borg
6. Blijf scholing volgen en literatuur lezen!

Schoolgegevens

Naam school: Openbare Jenaplanschool De Petteflet

Vestigingsplaats: Groningen

Aantal leerlingen: 364

Teamgrootte: 25 leerkrachten, 21 betrokkenen
Aantal groepen: 14

Denominatie: Openbaar

Korte beschrijving organisatie: De Petteflet valt onder een bestuur met 21 scholen

Specialiteit school: Jenaplan

Contactpersoon Bram van der Linden, directeur.
E-mail: bralin@xs4all.nl.

[Bijlage]

Het Fluitketeltje (Groep 6 / 7 / 8)

Inrichting en regels in de schoolwoonkamer

De kinderen zitten in tafelgroepjes. Na iedere vakantie worden de tafelgroepjes gewisseld. De kinderen maken zelf een keuze, maar we bespreken telkens wat aandachtspunten zijn.

Zo moeten ze met de volgende dingen rekening houden:

- Uit iedere jaargroep moeten er een of twee kinderen in de tafelgroep zitten.
- Jongens en meisjes moeten ook een beetje verdeeld zijn.
- Je moet goed kunnen werken en samenwerken met de kinderen uit het tafelgroepje.
- Vriendschappen zijn minder belangrijk. We zijn samen allemaal Fluitketeltjes, dus iedereen is welkom.

Dit is het streven, maar lukt niet altijd. Per keer wordt bekeken of de verdeling redelijk tot goed is. In overleg wordt er soms nog wat gewisseld.

Van te voren spreek ik al kinderen aan op hun persoonlijke aandachtspunt en ik ben erg gericht op ... dat er niemand over blijft of zich heel ongelukkig voelt.

Voor in de groep staat een bankje. Daar geeft de stamgroepleider instructie aan de jaargroepen. Dat zijn groepjes van ong. 11 kinderen. De kinderen van groep 8 nemen hun stoel mee en komen voor in de groep zitten. De andere kinderen komen op de grond zitten. Daarom staat de middelste tafelgroep wat naar achteren, zodat er voor in het lokaal genoeg ruimte is. De kring wordt om de middelste tafelgroep gevormd.

De tafelgroepjes staan zoveel mogelijk in het midden van het lokaal, zodat er aan de wanden nog wat hoeken gerealiseerd kunnen worden:

De computerhoek.

Achter in de schoolwoonkamer zijn 3 computers op het netwerk aangesloten. Op deze computers oefenen de kinderen met hun spelling of rekenwerk. Voor deze onderdelen is er een afkruissysteem. Verder maken ze hun teksten op deze computers en kunnen ze op internet informatie opzoeken. Wanneer ze iets willen uitprinten, gaat dat via de printer op het kopieerapparaat. Deze staat in de keuken. De kinderen moeten daar dus even heen lopen om hun printje op te halen. In vrije momenten mogen ze ook spelletjes op deze computers doen. De regel geldt: niet meer dan een kind achter een computer.

De reken/taalhoek.

In deze hoek staan alle materialen die nodig zijn om goed taal- en rekenonderwijs te geven. De materialen kunnen bij de les gepakt worden, maar ook door kinderen individueel gebruikt worden. Alle woordenboeken staan ook in deze hoek. Op de kast staan alle taal- en rekenmaterialen om zelfstandig aan de slag te gaan. Ook staat er in deze hoek *de gedichtenkist*. De kinderen kunnen met deze lesideeën zelfstandig aan de slag. Ze kunnen in deze hoek gaan zitten, maar ook de spullen meenemen naar hun plaats.

»

[Bijlage]

Vervolg *Het Fluitketeltje* (Groep 6 / 7 / 8)

Inrichting en regels in de schoolwoonkamer

De wereldoriëntatiehoek/ ontdekhoek

In de kast staan alle materialen die nodig zijn om informatie op te zoeken m.b.t. wereld-oriënterende vakken, zoals bijv. atlanten en encyclopedieën. In deze hoek is de thematafel met een groot prikbord en een tijdschriftenplank om thema's te laten zien. Wanneer er projecten zijn, staat deze hoek in het teken van het onderwerp. Wanneer er geen vast thema is, wordt de hoek ingericht met allerlei ontdekactiviteiten, zoals techniekdozen, e.d. In de schoolwoonkamer staan ook allerlei kisten met opdrachten. Tijdens de open blokperiode kunnen kinderen uit het assortiment hun eigen keuze maken. (zie de tekst over de blokperiode)

De taaldrukhoek

De werkbank wordt gebruikt als taaldrukhoek. Hier kunnen de kinderen hun druktechnieken uitoefenen. Alle materialen liggen in de blauw/gele kasten rechts van de werkbank. Op de werkbank staat een oude wringer, waar de kinderen hun werk doorheen kunnen halen. Aan de waslijnen voor het raam kunnen ze hun werk laten drogen.

De leeshoek

Voor in de klas, onder het bord staat een bankje. Tijdens de instructie geeft de stamgroepleider op dit bankje instructie. Op de andere momenten kunnen de kinderen er lekker lezen. Naast het bankje is een boekenrek met allerlei interessante literatuur en lectuur.

De interessante boekenhoek

Het Fluitketeltje heeft ook nog een hok, het Ketelhok. In deze hoek, die afgesloten is met een deur, staan allemaal interessante boeken en CD-ROMs. Ook staan er twee computers die van mij persoonlijk zijn en niet zijn aangesloten op het netwerk. Daarom kunnen kinderen daar ongestoord CD-ROMs in stoppen. De kinderen kunnen hier ongestoord op de computer werken met geluid. Verder wordt er in dit vertrek hulp aan kinderen gegeven door ouders. Dat is meestal op het eerste uur of het laatste uur van de dag. De kinderen kunnen er dan niet werken.

Orthotheekje

In het Ketelhok staat ook de orthotheek voor de stamgroepleider van het Fluitketeltje. Alle materialen staan op de gele werkbank. Wanneer kinderen individuele begeleiding nodig hebben, kan je makkelijk bij het materiaal terecht. Ook de leerlinggegevens en achtergrondinformatie voor onderwijsinhoudelijke zaken zijn hier te vinden (in de rode kratten).

Verdere interessante informatie t.a.v. het lokaal:

De volgende kasten staan ook nog in het lokaal:

- **materialenkast** (tegenover de computers) : handvaardigheidsmaterialen + alle papiervoorraad.
 - **materialenkast** (bij de ingang): handvaardigheidsmaterialen.
 - **wenskaartenkist** (boven de materialenkast): materialen om kaarten te maken.
 - **ladenkast** (in de WO-kast): multobladen e.d. voor de kinderen.
 - **ladenkast** (onder het bord): voorraad van de leerkracht.
 - **vakkenkast** (onder het bord): nagekeken schriften van de kinderen
- NB: boven op de twee kasten ligt het nakijkwerk van de kinderen.*
- **smalle gele kast** (onder de tv en video): handleidingen en kopieermappen van de methodes.
 - **ketelhok** kosteloos materiaal + verf e.d.
 - **curverboxen** (tegen het raam) zelfstandigwerkmappen
 - **kisten op de kasten** In deze kisten zitten opdrachten voor de 'open' blokperiode.

NB: alle kasten en laden zijn voorzien van labels.

De kinderen mogen alle materialen pakken en gebruiken zonder te vragen, als ze maar zuinig en goed met het materiaal omgaan. Je moet vaak controleren of alles netjes opgeruimd wordt.

Aan de wanden hangt in principe of kinderwerk of materiaal dat te maken heeft met het thema. Achter in de klas hangt de tijdbalk. Telkens als er een onderwerp behandeld is en het is mogelijk, wordt het thema aan de tijdbalk opgehangen.

Ook achter in de klas hangt het whiteboard. Daar staat de weektaak op. Wanneer dat niet zo is, hebben de kinderen hun weektaak op een blad gekregen.

Voor op het bord hangen grondwoorden e.d. als geheugensteuntje voor de kinderen. Verder hangen door het hele lokaal informatieve stencils in geel met rood.

Op de deur bij de ingang hangt vaak het laatste nieuws.

Er hangt ook altijd een kaart van Nederland, Europa of de wereld (afhankelijk van de keuze van dat jaar).